

PENALTI

MEMET BAYDUR

Bir Gün, Ahmet Hamdi...

Geçenlerde, televizyonda bir edebiyat programında bir meslek grubuna son günlerde ne okudukları soruluyordu. Programın adı Okudukça, seçilen meslek grubu ise avukatlardı. Sayılan kitapların içinde yazınsal değeri olan ya yoktu ya da çok azdı. Bir hukukçu hanımsa, kendinden birinci çoğul şahıs olarak söz edip "Biz şimdi şu, şu ve şu kitapları okuyoruz. Masamızın üstünde şu kitaplar duruyorlar" filan dedi. Durum acıklı ve eğlenceliydi. Ülkemizde toplumcu kesime ait kimi kişilerin kendilerinden biz diye söz açmalarını oldum bittim yadırgamışım. İngiltere'de örneğin kendinden biz olarak söz eden kişi İngiltere Kraliçesi'dir yalnızca. "Biz üzgünüz" dediği zaman "Ben üzgünüm" demek istiyordur, "eğlendik" dediği zaman "eğlendim"dir bunun anlamı. Neyse, konumuz bu değil, bambaşka bir şey.

Televizyonu kapattıktan sonra, bu programı daha önce nerede görmüştüm diye düşündüm ve anımsadım: Yedi yıl kadar önce bir ütopya yazısı yazıp meslek gruplarının okudukları kitaplar üstüne düş kurmuştum. Arayıp buldum o yazıyı. Şöyle bir şeyler yazmışım:

"Ülkemizdeki bütün doktorlar, avukatlar, mimarlar ve mühendisler, yalnızca bu dört meslek grubuna ait her kişi **Gustave Flaubert**'i adam akıllı okusaydı hiçbir şey değişmezdi demek mümkün müdür? Tabipler Derneği Lokali'nde Diş ve Çene Hastalıkları uzmanı **Nail Bey** ihlamurunu yudumlayarak, **Eleanor Mar-Aveling**'in *Madam Bovary* için yazdığı önsözünü okuyor diyelim. Yandaki masada Kulak-Burun-Boğaz uzmanı **Necmi Bey** ile Cilt ve Tenasül Hastalıkları doktoru profesör **Basri Bey**, **Flaubert**'in son yapıtı olan *Bouvard ile Pecuchet*'yi tartışıyorlar. Gastroenterolojiden **Muzaffer Bey**'se Göz Doktoru **Teoman Bey** ile, İngiliz yazar **Julian Barnes**'in 'Flaubert'in Papağanı' adlı romanının seksen beşinci sayfası üstüne derin bir sohbe dalmış.

Julian Barnes, romanının o sayfasında bir alıntı yapıyor **Gustave Flaubert**'den. Söylentiye göre şöyle bir şey yazmış yazarımız: 'Bütün bu demokrasi düşü, işçi sınıfını burjuvazinin aptallık düzeyine çıkartmak içindir' **Doktor Muzaffer Bey**, bu cümlelerin **Flaubert**'e ait olamayacağını söylüyor ve savını **Flaubert**'in 'Adaylar' adlı oyunundan yaptığı alıntılarla pekiştiriyor. **Doktor Teoman Bey**, **Barnes**'in kitabındaki alıntının **Flaubert**'e ait olduğundan son derece emin. Çok 'Flaubertien' bir cümle olduğunu söylüyor durmadan.

Sohbet koyulaşır derinleşiyor, masalar birleşiyor yeni dostluklar kuruluyor, evlerde toplantılar yapılıyor. Diğer meslek gruplarıyla yakınlaşmalar oluyor elbet. Doktorlarla avukatların, biner kişilik gruplar halinde aniden sıkı fıkı olmalarını kimseler yadırgamıyor. Mimarlarla mühendisler de benzer dostluk bağları kurunca herkes afalliyor. Ne oluyor bu adamlara?

Her şey **Gustave Flaubert** yüzünden. 174 yıl önce doğmuş, 115 yıl önce ölmüş bir Fransız yazarı. Öldüğünde yalnız, meteliksiz ve perişanmış **Zola**, ardından yazdığı veda yazısında, 'Rouen eyaletinde halkın beşte dördü tanımazdı onu' diyor. Geri kalan beşte biriye nefret ederdi!

Son romanını bitiremiyor: *Bouvard ile Pecuchet*. Kimilerine göre ölümüne neden olan da bu roman. Zaten yazmaya başlamadan önce, **Turgenyev**, bu konudan ancak kısa bir öykü çıkar demişti, ama dinleyen kim? Cenazeden sonra yaşlı dostları bir lokantada yiyip içmeye gidiyorlar. Tam başlayacaklarken akli evvelin biri masadakileri sayıp 13 kişi olduklarını bildiriyor. Büyük bir uğursuzluk bu! Aralarında şair **François Coppe** ile **Theodore Banville**'in de olduğu aç, susamış grup, masadan birini sokağa yolluyorlar, on dördüncüyü bulsun da yemek başlasın diye. Sokakta birkaç kişi, **Flaubert** denen tanımadıkları bir adamın cenaze yemeğine buyurmayı reddediyorlar. Sonunda sıra iznini kullanan bir asker kabul ediyor yemeğe gelmeyi. Hayır, **Flaubert**'i hiç duymamış, ama büyük şair **Coppe** ile tanışmak için geberecek nerdeyse.

Doktorlar, avukatlar, mimarlar ve mühendisler arasında gittikçe pekmezlenen bir **Flaubert** muhabbeti süredursun, başka ilginç bir olgunun filizlendiği görülüyor bu arada. Bankacılar, öğretmenler, erkek berberleri ve gazeteciler de ufak ufak, kendi aralarında **Anton Çehov** okumaya başlıyorlar. **Çehov** okuyan gazetecilerin arasında 'yazar' olanları da var elbette. Berber **Hüseyin Bey**'in dükkanında banka müdürü **Sami Bey**'in ense tıraşı yapılırken Vişne Bahçesi ile Üç Kızkardeş arasındaki yapısal farklar tartışılıyor. **Çehov**'un anlatım özelliklerinin modern tiyatro üstündeki etkileri filan konuşuluyor öğretmenler odasında. Hikayeleri ile oyunları arasında ne gibi bağlar kurulabilir? Köşe yazarları güncel sorunları bırakıp bu konu üstüne uzun incelemeler yayımlıyorlar gazetelerinde. **Anton Çehov** da bu dört meslek grubu tarafından didiklenip çözümlenmeye çalışılıyor yıllarca.

Derken garsonlar, işadamları, emlak komisyoncuları ve noterler, bu böyle olmaz deyip **Ahmet Hamdi Tanpınar** okumaya başlıyorlar. İlk kitap **Abdullah Efendi**'nin *Rüyaları*. Birer birer, hep beraber. Kuyumcular, eczacılar, kasaplar ve politikacılar da çoktan **Shakespeare**'i bitirip **Nabokov**'un bütün yapıtları üstüne derin tartışmalara dalmışlar.

Kimine düş gibi gelir bunlar, kimine karabasan gibi. Bana ise içinden çıkılmaz bir durum gibi geliyor, ne diyorduk, evet, bütün ütopyalar gibi."

Yedi yıl önce yazdıklarım böyle. Televizyonda "mesleğimize dair kitaplar okuyorum, başka şey okumaya zamanımız kalmıyor" diyen avukatları görünce hemen hiç yapmadığımı bir şeyi yaptım, eski bir yazıma geri döndüm. Bağışlayın. Bu satırları yazarken sokaktan sonuna kadar açılmış ses yükselticileriyle bir seçim kamyonu geçiyordu, amma ve lakin, cümbür cemaatin diye bir şeyler haykırarak. **Gustave Flaubert**'i okumak meselesine gelince...

